

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΝΔΟΛΟΣ

Μέτριο βιβλίο δεν γίνεται πιο καλό με βραβείο. Το καλό δεν είναι χειρότερο χωρίς βραβείο

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΚΑΡΙΤΙΝΗ ΜΑΥΡΟΥΖΑ

Το μυθιστόρημά με τίτλο *Ιστορία χωρίς όνομα* και υπότιτλο *Το κρυφό πάθος της Πηνελόπης Δέλτα*. Πρόκειται για μια πολύ προσεκτική προσέγγιση της ζωής της Δέλτα σε σχέση με τον Ίωνα Δραγούμη. Θα μας δώσετε κάποια στοιχεία για το μυθιστόρημα, αλλά και για τους λόγους που σας έκαναν να το γράψετε;

Το βιβλίο πραγματεύεται δύο ιδιαίτερες χρονικές περιόδους από τη ζωή της Πηνελόπης Δέλτα. Η πρώτη αφορά στις μέρες όπου έζησε η σχέση της με τον Ίωνα Δραγούμη, τότε που η ίδια είχε σταλεί από την οικογένειά της σε ένα ορεινό σταυρο στα περίχωρα της Βιέννης, με τη ρητή εντολή να τον διαγράψει από τη μνήμη της και την καρδιά της. Η δεύτερη έχει να κάνει με το τελευταίο εκκοσμητήριο πριν από την αυτοκτονία της, τον Απρίλιο του 1941, όταν οι Γερμανοί είχαν πλέον εστιάσει στην Ελλάδα και ηλθισάν την Αθήνα. Παίτουμε ότι η δραματική έκβαση του μοιραίου πάθους που τη συνδέει με τον Δραγούμη έπαιξε τεχνικά έναν ρόλο στο να γίνει η συγγραφέας που αγαπήσαμε αργότερα. Και επίσης θεωρώ ότι μέσα από την ενοβόλη των Γερμανών εκείνες τις μέρες του '41, μπορούμε να κατανοήσουμε όλη την απελπισία που βίωσε αυτή η γυναίκα, όχι μόνο στο τέλος της ζωής της αλλά γενικότερα, από την εποχή που ήταν μικρό κορίτσι. Αυτοί ήταν οι λόγοι που με ώθησαν να γράψω το βιβλίο. Συν το γιγονό ότι υπήρξε ένας βαθύτατα πολιτικός χαρακτήρας και με έλκυον πάντα οι ανιερτακό, διδαλόμενες ψυχολογία. Ανέκδοτο στο έργο της έβλεπα φως, ενώ στη μορφή της σκοτάδι.

Αναφέρεστε σε μια σχέση πολυσηχτημένη μεν, αλλά που κανέναν δεν είχε τολμήσει να τη δημοσιοποιήσει με τόσες λεπτομέρειες, σαν ένα κοινό μυστικό. Πόσο σας προβλημάτισε ο τρόπος που θα την προσγγίζατε;

Πολύ, γ' αυτό και διαχειρίστηκα το υλικό με σεβασμό και κατανόηση. Γενικά αντιμετινίζω τις οδυνηρές των ανθρώπων με σεβασμό και κατανόηση, αλλά εδώ είναι να κάνω και με ένα πρόσωπο που θαυμάζω και αγαπώ. Οπότε, κάθε λέξη κατατέθηκε στη σελίδα με ευαισθησία και προσοχή. Ένωθα ότι έπρεπε να επιστρατεύσω όλα τα αποθέματα σιρόργης και συμπαθούς προκειμένου να αποδώσω τα διλήματα που είχε επιφέρει στον κοινό της. Παύσα, για τους μελετητές της Πηνελόπης Δέλτα, όλα αυτά δεν είναι άγνωστα. Η οικογένειά της είχε δημοσιώσει τα ημερολόγια που άφησε, υπάρχουν τα εξαιρετικά βιβλία της Μίσης Παπαγιάννη και του Φρέντιν Γερμανού, γενικώς οι ζωές τόσο του Δραγούμη όσο και η ζωή της είναι γνωστές. Αυτό που βίαια εγώ ήθελα να συνθέσω δύο συγκεκριμένες εποχές και μέσα από αυτές να δείξω, μυθιστορηματικά, ένα κομμάτι της ψυχής της.

Πόσο δύσκολο ήταν για σας να εισχωρήσετε στη γυναικεία ψυχοσύνθεση και μάλλον μιας τόσο καταξιωμένης συγγραφέως που έζησε σε προηγούμενο αιώνα; Έχω ξαναπεί ότι οι άντρες συγγραφείς μπορούν να αποδώσουν υποδειγματικά τη γυναι-

Το βιβλίο του με τίτλο «Ιστορία χωρίς όνομα», ένα μυθιστόρημα για τη ζωή της Πηνελόπης Δέλτα που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός, είναι η αφορμή της συζήτησής μας με τον συγγραφέα Στέφανο Δάνδολο. Το βιβλίο απέσπασε δυο βραβεία στην πρόσφατη απονομή των βραβείων που έχουν θεσπίσει τα Βιβλιοπωλεία Public-Το βραβείο ελληνικού μυθιστορηματοσ καθώς και το Ειδικό Βραβείο Βιβλιοπωλείων Public-Ενηλίκων, ενώ έχει τιμηθεί και με το βραβείο Κοινού Athens Voice Choice 2017.

Πρέπει να μας αφορά η προσωπική ζωή ενός υδραυλικού ή ενός γιατρού ή ενός φούρναρη για να αποδεχτούμε τη δουλειά που μας κάνει; Αν σου αρέσει το έργο που παράγει κάποιος, τι σημασία έχει η προσωπική του ζωή; Διαβάζεις ένα βιβλίο, είτε το αποδέχεσαι είτε όχι. Το τι κάνει στη ζωή του κάποιος που γράφει βιβλία αφορά στον εαυτό του και τους δικούς του ανθρώπους.

κή ψυχοσύνθεση. Δεν είναι και τόσο δύσκολο. Όλοι ζούμε με γυναίκες και ξέρουμε με λίγη προσπάθεια να τις ερμηνεύουμε. Όταν όμως πρόκειται για ένα ιστορικό πρόσωπο, η διορατικότητά σου δεν είναι αρκετή. Το πάντα το σφειλός στην έρευνα που θα σε βοηθήσει να κατανοήσεις όχι μόνο τους ήρωες με τους οποίους έχεις καταπέσει, αλλά, το σημαντικότερο, τη ζωή στην εποχή τους. Αλλιώς είναι οι ιστορίες το 1908 και αλλιώς το 2018. Το κλειδί σε κάθε ιστορικό μυθιστόρημα είναι να βιβλιωθείς πραγματικά στο πνεύμα της εποχής για να οποία γράφεις. Μόνο έτσι θα ανιερταφείς σε βάθος το κίνητρο και τις παραρμίες των ανθρώπων.

Σε μια εποχή που οι εξμωζυγικές σχέσεις και κυρίως η αυτοχειρία ήταν κάτι περισσότερο από ταμπού, «πόσο κακό νομίζεις ότι θα είχε κάνει στη συγγραφική πορεία της Δέλτα η δημοσιοποίησή τους;

Προφανώς θα έπαιζαν αρνητικό ρόλο. Αλλά ειλικρινά δεν ξέρω. Πατέ δεν μπορείς να είσαι σίγουρος πόσο ακριβώς θα άλλαζε η ζωή κάποιου αν γινόταν κάτι που δεν έγινε.

Παρόλο που αγαπήθηκε και διαβάζεται και από τα σημερινά παιδιά, η Πηνελόπη Δέλτα είχε και έχει πολλούς επικριτές. Ήσες ως συγγραφέας αλλά και ως γονιός έχετε κάποιες ενστάσεις ως προς το έργο της; Προσωπικά τη θεωρώ σπουδαία μυθιστορηγράφο γιατί υπηρέτησε ένα απόλυτα λογοτεχνικό που ήταν μπροστά από την εποχή της. Δεν έγραφε για υποταγμένα, παιδικά παιδιά, αλλά για παιδιά που εξεγείρονται, που αντιδρούν, που αρθρώνουν το ανάστημά τους ακόμα και μέσα από την αταξία. Οι ήρωές της είναι κάτι το άπιστο, μια τάση φυγής και ασυμβίβαστης φύσης. Ο γιος μου, που είναι πέντε χρονών, λατρεύει να του διαβάζω τον «Μάγκα» που είναι κυρία έκδοσης του Μεταίμιου, που είναι προ-

σαρμασμένη για παιδιά πολύ μικρής ηλικίας. Οπότε, δεν έχω ενστάσεις.

Η Δέλτα οδηγήθηκε από τους γονείς της σε ψυχιατρική κλινική του εξωτερικού προκειμένου να γιατρευτεί από τον εξμωζυγικό Έρωτά της για τον Δραγούμη. Η θέση της γυναικείας σήμερα θεωρείται ότι έχει βελτιωθεί σημαντικά σε σχέση με την εποχή που εξετάζετε στο μυθιστόρημά σας;

Αναμφίβολα. Ποια γυναίκα σήμερα θα υποκρινόταν σε ένα είδος νοσηλείας για να αποκαταστή την τάξη στην καρδιά της. Κατά βάθος, βέβαια, και η ίδια αποζητούσε μια διέξοδο τότε, και το κατατάγιο του δόκτορος Φρίντμαν το είδε σαν μια ευκαιρία να κερδίσει χρόνο και να σκεφτεί, και ασφαλώς να συναντήσει και τον Δραγούμη. Παύσα, τα πράγματα σήμερα είναι εντελώς διαφορετικά. Ταμα διαλύονται μέσα σε μια στιγμή, αναγκάζοντας ημερολόγια χωρίς δράματα, όλα γίνονται αναγκαία.

Πρέπει να μας αφορά η προσωπική ζωή ενός συγγραφέα για να αποδεχτούμε το έργο του;

Θα σας απαντήσω με ένα ερώτημα: Πρέπει να μας αφορά η προσωπική ζωή ενός υδραυλικού ή ενός γιατρού ή ενός φούρναρη για να αποδεχτούμε τη δουλειά που μας κάνει; Αν σου αρέσει το έργο που παράγει κάποιος, τι σημασία έχει η προσωπική του ζωή; Διαβάζεις ένα βιβλίο, είτε το αποδέχεσαι είτε όχι. Μέχρι εκεί. Το τι κάνει στη ζωή του κάποιος που γράφει βιβλία αφορά στον εαυτό του και τους δικούς του ανθρώπους.

Έχετε λάβει αρκετά και σημαντικά βραβεία στη διάρκεια της συγγραφικής σας πορείας και η Ιστορία χωρίς όνομα μετρεί ήδη τρεις μεγάλες βραβεύσεις. Φέτος ενώ έχει αγαπηθεί από τους αναγνώστες, τι σημαίνουν για σας τα βραβεία αυτά;

Είναι άμωρη η αίσθηση να αποδέχονται τη δουλειά σου και να την τιμούν. Και φυσικά κάθε βραβείο παίζει τον ρόλο του, όποιος τελικά κι αν είναι αυτός. Όπως έχω ξαναπεί όμως, στην ουσία παραμένεις ο ίδιος συγγραφέας. Ένα μέτρο βιβλίο δεν θα γίνει καλύτερο με ένα βραβείο, όπως και ένα καλό βιβλίο δεν θα γίνει χειρότερο αν δεν βραβευτεί και κάποιο άλλο τιμηθεί στη θέση του. Ο Φίλιπ Ροθ δεν θα γινόταν καλύτερος στη συνειδήσή μας αν είχε πάρει το Νόμπελ. Ο Ρίτσαρντ Μπάρτον δεν θα γινόταν καλύτερος ηθοποιός στη συνειδήσή μας είτε πάρει το Όσκαρ. Με όλα αυτά θέλω να πω ότι ένα βραβείο δίνει χαρά σε αυτόν που το παίρνει και ίσως χαρά και να τους δώσει και άλλα πράγματα θρασυπρόθεσμα, αλλά αυτό που θα δεν καταφέρει να κάνει είναι να αλλάξει την ουσία του πράγματος, η οποία ήταν και θα είναι πάντα το έργο. Το έργο δεν βελτιώνεται με ένα βραβείο, ίσως γίνεται λίγο πιο διάσημο, κατά βάθος όμως μένει αυτό που είναι, και κανένας δεν είναι αναγκασμένος να το αποδέχεται μόνο και μόνο επειδή φέρει τη σφραγίδα ενός βραβείου. Αυτό πιστεύω όταν δεν έπαρνα βραβεία, αυτό πιστεύω όταν και τώρα.

Γράφετε κάτι καινούργιο; Θέλετε να μας πείτε;

Ναι, έχω ξεκινήσει να δουλεύω πάνω σε κάτι εδώ και μερικούς μήνες, το οποίο συνδυάζει όλα τα θέματα που με ενδιαφέρουν τα τελευταία χρόνια. Τιμας δεν μπορώ να πω τίποτε γιατί βρίσκομαι ακόμα σε πρώιμο στάδιο.